

стихію не як аномальний, а своєрідний внутріконфліктний чи творчий стан природи. Найпомітнішим віршем у цім ряду є, безперечно, «Буря» (зб. «Напередодні нинішнього дня», 1989). Його десять строф-катренів умістили драму природи (власне пейзажу) без трагедій. Але амплітуда розмаху буряного дійства неабияка. В основі опису – метафори та гіперболи: «Рвався обрію обруч; з пекельної діжки землі / трави хмелем зеленим, як брага, лилися й кипіли. / Скільки соняхів – скільки загублених світлих голів – / з хмелю – судної браги! – у день бурелому стриміло» [4, 246].

Масштаб власне руйнівної дії не такий вже й значний. «Загублені світлі голови» соняшників – штрих, необхідний для того, аби «олюднити» картину та точніше визначити її географічні й історико-культурні координати. Ту саму роль виконує й порівняння: «по селу, наче хижа орда, пролітав бурелом». Принцип писати прояви людського аналогії з природи, прояви природи – вдаючись до засобів антропоморфізації, відомий з часів Гомера, реалізується Є. Гуцалом сповна. Образ хижої дикої орди, який виникне й всебічно, на історичних джерелах, розробляється ним у публіцистиці 90-х, - тут лише один із ряду. А в ряду цім і «візантійська синь» волошок, й «терни з думи тернової» - свідомо акцентовані культурологічні виміри. Відповідно й фінал бурхливої бурі-бойовиська – благодатна умиротвореність: «А коли в чебрецях відгримів грім камінних сокир, / а коли полювання в полях відревло й відридало – / літо раптом створило в світах несподіваний мир / і веселкою мир несподіваний той увінчало» [4, 247].

Взагалі періодичність, з якою поетичні Гуцалові пейзажні, натурфілософські штрихи та означення апелюють до культурологічних контекстів, помітно послідовна: «візантійська» синь небес, «готичні» ластівки, «врубелівська синь дощового вечора», «валторни вітру сяють в небесах», «ця ніч прийшла так, як Мамай приходив», «тирлича весняного бельканто: розцвів, немов звучить, немов співа», «хто пісню для глядиці склада?» - з подібного ряду логічно виростає Гуцалова ода городу як бароковому твориву природи у співавторстві з людиною. Вірш «Город – це розкішна проза, написана в стилі бароко...» може вважатися показовим зразком імітації барокового синкретизму, коли, наприклад, одне зорове враження трансформується в музичне, а інше активізує... навіть рецептори нюху: «Скільки тут музики чується – пахне ця музика кропом, / Дурманні мелодії хрону втямить лиш меломан, / І лиш меломан утямить kwasолі рожеві синкопи... / О гарбузове суцвіття, де задрімав барабан!» [4, 68]

Вірний принципіві поетизації творчих сил кожної з чотирьох пір року (особливо весни та літа), поет радіє, що «старомодна ця проза стає новомодна щороку», фінальним акордом славить «пафос картоплі й кропу», захоплюється «естетикою буряків». Інтонації легкого жарту, пробиваючись у цій оді городу, здатні асоціюватися з достеменною бароковою іронією, без якої дійсний бароковий пафос і неможливий був би.

В поезіях останніх років Євген Гуцало приходиться до вражаюче трагічного образу: Чорнобиль – крематорій нації. Тут уже гримлять сатиричні тони й іскрять гнівом інвективи, бо сталося те, проти чого свідомо і підсвідомо спрямовувалася, застережливо наснажувалася його поезія. Картаються паплюжники природи, порушники природної гармонії і осквернителі релігійних начал життя. Релігійні мотиви, які у віршах 80-х років пробивалися хіба що натяками – то згадкою «візантійської сині», то вслуханням в обертони мідного дзвону, тепер посилюються. Особлива – сатирична – увага їх профанації: «Люципер править бал. Люципер в Божій ролі, / і нам за Божу річ – Люциперова річ. / Вальпургієва ніч вкраїнської юдолі, / вкраїнської журби вальпургієва ніч» – з гіркотою констатує поет в одному з найбільших за обсягом віршів цього часу («Україніка»; [4, 348].

Але попри гіркоту та відчай пишуться вірші для дітей. Вони не є найвищим проявом його таланту, але у них раз по раз зблискують іскорки доброзичливого очуднювання то якихось картинок зеленої природи, то певних рис представників світу тварин та звірят. Цикл «Бестіарій» мало-помаленьку перетворюється на таку собі коротку віршовану енциклопедію для маленьких про представників фауни України. Від равлика до жайвора, від рака й ляща до росомахи. Втім, і без заморських – жирафа, гіпопотама, бегемота, носорога-рогоноса не обійшлося. А грізна і страшна, географічно, здавалося, далека кобра виявилася не такою вже й далекою: «Ти, малий, не знаєш кобру. / Знай, що кобра та недобра. / І хоч ти такий хоробрий – / обминай недобру кобру [4, 384].

Вочевидь, є своя глибока логіка в тім, що Гуцало-поет закінчує свій шлях у поезії віршами для дітей – для українського дитинства чорнобильської епохи власне: остерігаючи – розважає, розважаючи – вчить розуміти тайнопис природи. Гаразд пам'ятаючи з власного найсокровеннішого досвіду, що: «Минаючи, дитинство не минало. / Минала, не минаючи, весна... / В дитинстві ми в колодязі кричали – / й колодязі відповідали нам...» [4, 95]. Колодязем, здатним відповісти на щирий, безпосередній наш, дорослих і малих, крик-погук, й уявляється нині поезія Євгена Гуцала.

УДК 378.14 : 504 (073)

Тимошенко М.М., Євсєєв В.П., Камишина Є.В. (Україна, Київ)

ПРЕДМЕТНІ КОМПЕТЕНЦІЇ З ЕКОЛОГІЧНОГО ІНСПЕКТУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ДЕРЖЕКОІНСПЕКТОРА

Основним критерієм, який визначає якість підготовки фахівця – випускника вищого навчального закладу є готовність до виконання певних виробничих функцій, тобто формування певних компетенцій. Актуальність

компетентнісного підходу у навчанні є загально визнаною. Більшість педагогів вважають, що компетенція не зводиться ні до знань, ні до умінь. У загально визнаному значенні компетенція визначається як знання й досвід фахівця певної галузі, як обсяг повноважень. Найбільш вдалим з відомих у педагогічній науці, на нашу думку, є твердження, що “компетентність у певній галузі це наявність у людини необхідних знань і здібностей, які дають змогу аналізувати, робити висновки та приймати ефективні рішення, а також раціонально діяти, реалізуючи вказанні рішення” (за О.М. Дахіним). І якщо визначення і характеристики, так званих, ключових компетенцій є загально визнаними, то визначення загально предметних, і особливо, предметних компетенцій залишається дискусійним. Наприклад, перелік предметних компетенцій з хімії, самі автори вважають таким, що потребує доопрацювання і вдосконалення, спробою окреслити основні предметні компетенції [1].

Зважаючи на зазначене, пропонуємо розглянути основні предметні компетенції з екологічного інспектування, як однієї з нормативних дисциплін навчального плану підготовки фахівців зі спеціальності “Екологія та охорона навколишнього середовища”.

Безперечно актуальність проблеми компетентнісного підходу у навчанні студентів згаданої спеціальності знаходить підтвердження авторів у процесі восьмирічної спільної роботи у системі післядипломної освіти (підвищення кваліфікації) державних інспекторів з охорони навколишнього природного середовища - спеціалістів територіальних органів Державної екологічної інспекції України (Держекоінспекції України), які здійснюють екологічний та радіологічний контроль вантажів у пунктах пропуску через державний кордон України та в зоні діяльності митниць. Чисельність таких спеціалістів складає більше половини загальної чисельності державних інспекторів з охорони навколишнього природного середовища (держекоінспекторів) по Україні. Щороку до лав держекоінспекторів вливається все більше випускників різних вишів — спеціалістів та магістрів з екології.

Для виконання обов'язків держекоінспектора спеціаліст повинен володіти ключовими, до яких відносять, зокрема: соціальні, полікультурні, комунікативні, інформаційні, та предметними компетенціями.

Якими ж предметними компетенціями вони повинні володіти фахівці-екологи для виконання інспекторських функцій? Як справедливо зазначено Т.А.Білою та Г.П.Марчук, предметні компетенції мають містити не лише пізнавальну й операціональну складову, а й мотиваційну, соціальну й поведінкову [1].

Зміст таких компетенцій з екологічного інспектування витікає з переліку основних завдань Держекоінспекції України визначених Указом Президента України від 13 квітня 2011 року

№ 454/2011 у Положенні про Державну екологічну інспекцію України.

Згідно з Положенням, основними завданнями Держекоінспекції України є:

а) внесення міністрові пропозицій щодо формування державної політики зі здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів;

б) реалізація державної політики зі здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів; додержанням режиму територій та об'єктів природно-заповідного фонду; за екологічною та радіаційною безпекою (у тому числі у пунктах пропуску через державний кордон і в зоні діяльності митниць призначення та відправлення) під час імпорту, експорту та транзиту вантажів і транспортних засобів; біологічною і генетичною безпекою щодо біологічних об'єктів природного середовища при створенні, дослідженні та практичному використанні генетично модифікованих організмів (ГМО) у відкритій системі; поводженням з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами) і небезпечними хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами.

Для кращого розуміння проблеми слід нагадати сутність поняття “інспектування”.

Інспектувати (*лат. оглядаю, розглядаю*) перевіряти правильність дій, здійснювати інспекторський нагляд.

Екологічне інспектування — це метод здійснення контролю (державного та громадського) за додержанням вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки, перевірка діяльності суб'єкта господарювання

На нашу думку, після вивчення курсу екологічне інспектування студенти повинні бути компетентними, щоб:

1. спланувати проведення та провести перевірку суб'єкта господарювання;
2. виявити порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища;
3. узагальнити та оформити результати перевірки;
4. виконати обчислення шкоди завданої докільню внаслідок порушення природоохоронного законодавства;
5. обґрунтувати та оформити притягнення до відповідальності порушників природоохоронного законодавства.

Крім того, держекоінспектори, які виконують функції державного екологічного контролю на пунктах пропуску через державний кордон і в зоні діяльності митниць призначення та відправлення, повинні контролювати додержання міжнародних угод (Базельської конвенції, Монреальського протоколу, Ковенції CITES, ДОПНВ) під час імпорту, експорту та транзиту відходів, озоноруйнівних речовин, об'єктів тваринного і рослинного світу, інших небезпечних вантажів.

Окремим важливим завданням для таких держекоінспекторів є здійснення радіаційного (радіологічного) контролю вантажів і транспортних засобів з використанням радіометрів-дозиметрів. Такий контроль здійснюється з метою запобігання несанкціонованому обігу радіоактивних матеріалів та радіоактивного забруднення довкілля. У разі коли підозрюваний матеріал/об'єкт виявлено під час здійснення екологічного

та радіологічного контролю в пунктах пропуску через державний кордон та в зонах діяльності митниць держкоінспектор зобов'язаний провести заходи первинного обстеження виявленого підозрюваного матеріалу/об'єкта та попереднього встановлення меж контрольованої зони та підготувати висновки про основні параметри радіаційної обстановки на місці виявлення підозрюваного матеріалу/об'єкта, де зазначаються тип радіоактивних матеріалів, їх характеристики і можливість зовнішнього та внутрішнього опромінення персоналу та населення, а також у разі потреби - рекомендації щодо якнайшвидшого приведення радіоактивних матеріалів у безпечний для населення і навколишнього природного середовища стан [2].

Отже, держкоінспектор у пункті пропуску через державний кордон і в зоні діяльності митниць призначення та відправлення повинен бути компетентним, щоб здійснювати екологічний та радіаційний контроль вантажів і транспортних засобів.

У такого держкоінспектора мають бути сформовані уміння:

- проводити радіаційно-дозиметричні вимірювання;
- захистити себе і оточуючих від впливу радіації;
- достовірно оцінити радіаційну обстановку на місці виявлення підозрюваного матеріалу/об'єкта;
- надати обґрунтовані висновки про стан радіаційної безпеки вантажу і доквілля та рекомендації щодо протирадіаційного захисту;
- визначати небезпечні властивості відходів, інших вантажів, та способи їх безпечного перевезення;
- визначати заборонені для використання і перевезення озоноруйнівні речовини;
- визначати об'єкти рослинного і тваринного світу, які можуть бути перевезені через державний кордон України лише з дозволу відповідних державних органів.

Безперечно, що зазначені уміння можуть бути сформовані за наявності знань з хімії, фізики, біології, екологічної безпеки, основ радіоекології, природоохоронного законодавства, в решті решт української мови.

Зміст мотиваційної та поведінкової складової компетенцій держкоінспектора визначається також вимогами та положеннями Закону України “Про державну службу”, зокрема ст.5, де виписані вимоги до етики поведінки держслужбовця, та статтях 3, 4, 10, 29, де виписані положення, які мають безпосередній вплив на формування мотиваційної складової. Наприклад, у ст. 4 зазначено, що право на державну службу мають громадяни України, які одержали відповідну освіту і професійну підготовку.

Тож предметні компетенції з екологічного інспектування, на нашу думку, слід розглядати як суму певних знань і умінь, які формуються на базі загальнонавчаних ключових компетенцій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Біла Т.М., Марчук Г.П. Предметні компетенції з хімії як складова ключових компетенцій особистості : матеріали навчально-методичного семінару [“Особливості організації навчально-виховного процесу підготовки фахівців за напрямом “Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природоористування”], (Херсон, 17- 19 вересня 2009 р.) / М-во освіти і науки України. Херсон. держ. аграр. ун-т. – Херсон: Олді-плюс, 2009. – С. 1-8.
2. Постанова КМУ Кабінету Міністрів України від 2 червня 2003 р. N 813 «Про затвердження Порядку взаємодії органів виконавчої влади та юридичних осіб, які провадять діяльність у сфері використання ядерної енергії, в разі виявлення радіоактивних матеріалів у незаконному обігу» [Електронний ресурс] : Законодавство України. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua/>.
3. Закон України “Про державну службу” / Відомості Верховної Ради України, 1993. – № 52. – С. 490.

УДК: 336.15:502.131.1(477)

Борнос В.М., Шкодкіна Ю.М. (Україна, Суми)

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ)

Економічний розвиток довгий час вважався ключовим фактором прогресу та в даному контексті розглядався відокремлено від соціальної справедливості (не лише в часових межах одного покоління) та екологічної безпеки розвитку. Хоча опосередковано питання сталого розвитку підіймалися ще у 18-19 століттях (коли Т.Мальтус, Д.Рікардо оцінювали можливість впливу дефіцитних природних ресурсів призвести до затримки розвитку економіки, зростання населення та рівня якості його життя), теорія сталого розвитку набула всесвітнього визнання лише в другій половині 20-го століття. З цього часу у світі активно починають пропагуватися ідеї ресурсозберігаючих технологій, екологічно безпечних виробництв та ін., та заходи спрямовані на досягнення стабільного розвитку трьох складових: екологічної, економічної та соціальної, практична реалізація яких, у свою чергу, потребує відповідних джерел фінансування.

На теперішній час, науковцями та економістами-практиками запропоновано чимало механізмів та окремих інструментів фінансування сталого розвитку. Так, питанням дослідження фінансової сторони забезпечення стійкого розвитку присвячені праці вітчизняних вчених Н.В.Стукало, М.І.Деркача, О.С.Бадрака, І.М.Вахович, та таких зарубіжних фахівців як Д.Х.Медоуз, Д.Л.Медоуз, Х.Дейлі, С.Шмідхейні та інших. Проте, більшість з